

Isolermaterial kan vara farligt avfall

Byggisolermaterial kan innehålla CFC och klassas därmed som farligt avfall vid rivning. Exempel är cellplast som kan finnas i markskivor, isolering i väggar, i flytande golv och i kylrum. Cellplast har också använts för isolering av fjärrvärmerör.

Allt avfall med en CFC-halt över 0,1 procent ska betraktas som farligt avfall (förordning (EG) nr 1272/2008). Det ska identifieras, sorteras, hanteras separat och transporteras av entreprenör med tillstånd att transportera farligt avfall. Avfallet ska lämnas till en anläggning som har tillstånd för att ta hand om det. Undersökningar visar att enbart cirka tio procent av det rivningsavfall som innehåller CFC idag tas om hand på rätt sätt.

CFC-HALTIG ISOLERING (AVFALLSKOD 17 06 03*)

De två vanligaste isolermaterialen med CFC är PUR (polyuretan) och XPS (extruderad polystyren). De är ofta fastsatta på eller inneslutna i andra material. PUR kan även vara insprutad i byggelement eller finnas i skummad fogtätning.

Till skillnad från EPS-skivor (typ frigolit) som har tydliga små kulor i snittytan har dessa material en tät snittyta. PUR-isolering är ofta gul till färgen och återfinns bland annat i så kallade sandwichelement i markskivor, kylrum, väggar, tak, och yttertak och runt rörsystem. Isoleringen är oftast metallbeklädd eller limmad med bitumenklister som var mycket vanligt på 1970-talet. XPS-skivor varierar i färg och har oftast används som mark- eller källarisolering men även för isolering av vind- och utrymmen. Vid osäkerhet kan en laboratorieanalys visa på om materialet innehåller CFC.

OMFATTANDE MILJÖPÅVERKAN

CFC-haltigt material i byggnader är den största källan till utsläpp av ozonnedbrytande ämnen från Sverige. CFC:er är också kraftfulla växthusgaser. Läckage sker under byggnadernas livstid men framförallt i samband med rivning. Uppskattningsvis hanteras i Sverige cirka 72 ton CFC-ämnen från bygg- och rivningsavfall varje år på ett felaktigt sätt. Det motsvarar ett årligt växthusgasutsläpp från en medelstor svensk stad.

Isolering av fjärrvärmerör kan innehålla CFC, här PUR (polyuretan).

FOTO: NATURVÅRDSVERKET

Avfall i form av Sandwich-element med CFC-haltig XPS-isolering (extruderad polystyren).

FOTO: WSP

Avfall i form av byggisolering innehållande CFC (här XPS-isolermaterial).

FOTO: WSP

HANTERING

Ett skäl till varför CFC-haltigt avfall hanteras felaktigt är att det ofta sitter dolt och kan vara svårt att identifiera. Det förekommer även missvisande sorteringsinstruktioner där det anges att exempelvis cellplast ska sorteras som brännbart avfall, vilket kan vara rätt när det gäller till exempel frigolit, men inte för CFC-haltigt isoleringsmaterial. Regler om hantering av farligt avfall finns främst i miljöbalken och avfallsförordningen.

Identifiering: CFC-haltigt material ska inventeras vid inventering inför rivning. Detektion med en bärbar ”sniffer-utrustning” kan avgöra om provtagning behövs. Det förutsätter att en mindre del av materialet bryts sönder. Håltagning i vägg, tak eller golv kan visa på sammansatta material. Vid osäkerhet: ta prov för analys eller hantera som farligt avfall med CFC.

Rivning: Isoleringsmaterial innehållande CFC ska hanteras separat och varsamt så att materialet inte bryts sönder. Sanering av material som sitter dolt kan behöva göras i omgångar allteftersom de byggdelar som döljer materialet demonteras. För att isoleringen ska kunna tas omhand på ett bra sätt kan sammansatta material behöva separeras. Ta först kontakt med den anläggning som ska ta emot avfallet för att ta reda på vilka krav de har för att hantera det. Om det krävs och är möjligt bör en separering göras på rivningsplatsen. Skadorna på avfallet ska alltid minimeras.

Transport och destruktion: Grundregeln är att lämna CFC-haltigt avfall för destruktion. Deponi ska undvikas eftersom CFC då läcker ut till miljön. Rivningsavfall som innehåller CFC går, i de fall avfallet är intakt, utmärkt att mellanlagras. Avfallet behöver inte väderskyddas så länge det inte skadas.

Avfall som innehåller CFC ska lämnas till en återvinningsanläggning eller avfallsförbränningsanläggning med tillstånd till att återvinna/förbränna det farliga avfallet ”17 06 03* Andra isolermaterial som består av eller som innehåller farliga ämnen”. Det finns återvinningsanläggningar som tar emot CFC-haltigt farligt avfall från rivningar och extraherar/tar ur CFC ur isoleringen och därefter skickar gasen till slutlig destruktion. CFC-haltigt avfall ska inte lämnas till deponi.

TÄNK PÅ

Transport och destruering av skrymmande rivningsavfall som CFC-haltiga byggelement medför kostnader. Vid ombyggnader och rivningar är det viktigt att beställaren ser till att kostnaden för omhändertagandet inkluderas i den totala budgeten för ombyggnaden eller rivningen, på samma sätt som kostnader för annan sanering

MER INFORMATION

Naturvårdsverkets webbvägledning: HANTERING AV CFC-HALTIGT FARLIGT AVFALL VID RIVNING OCH OMBYGGNAD

LADDA NER APPEN "FARLIGT AVFALL"

Allt farligt avfall, även små kvantiteter, ska samlas in och tas om hand på rätt sätt. Med hjälp av mobilappen Farligt avfall kan du snabbt och enkelt ta reda på hur CFC-haltigt byggmaterial och andra typer av farligt avfall ska hanteras.

Bakom appen står Sveriges Byggindustrier. Appen kan laddas ner via AppStore eller Google Play.

